

Perhe- ja lomaleiri Villingissä 16. - 20.7.2007

9 • 2007

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Syyskuu

Teemana kuulonäkövammaisen oppilas

Kuurosokeiden kulttuuritapahtuma 2008

Kuurosokeiden lomaleiri Norjassa

Sisältö:

Pääkirjoitus: Ohdakkeinen opintie?..3
Suski nauttii lukiosta täysillä.....4
Henna on löytänyt oman alansa.....5
Vammaisten oikeudet ovat Rikun sydäntä lähellä.....7
Kesätoissa Kuntoutumiskeskuksessa...9
Erilaisia peruskouluja.....11
Tulossa ensi vuoden elokuussa: Kuurosokeiden kulttuuriviikko 2008..12
Runo: Pääskyt.....13
Runo: Muuttolinnut.....13
Kuurosokeiden perhe- ja lomaleiri ..14
Liikunta pitää Toinin virkeänä.....16
Viisi kysymystä.....17
Rakkaudesta Norjaan.....17
Kuvia perhe- ja lomaleiriltä.....20

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 19.10.
Aineiston viimeinen jättöpäivä on 3.10.

Kannen kuvassa **Laura Senbom** koulureppu selässään. Tosin tässä kuvassa Laura on vielä lomatunnelmissa sova-päivillä kesäkuun alussa. Kuva: **Tuija Wetterstrand**.

Kuva: Kuntoutumiskeskuksen kokoelmat

Riku Virtanen vaihtaa ajatuksia Kuntoutumiskeskuksessa työskentelevän erityisopettaja Airi Ahosen kanssa. Tähän lehteen on haastateltu kuulonäkövammaisia opiskelijoita. Rikun mietteitä opiskelusta ja vammaisuudesta Eetu Seppäsen kirjoittamassa artikkelissa s. 7.

Apuvälinemessut Tampereella Pirkkahallissa 8. - 10.11.2007. Kuurosokeiden yhdistys on osastolla 723.

TUNTOSARVI 33. vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry.
Taitto: Tuija Wetterstrand, **Toimitus:** Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Wetterstrand, p. (09) 54953521, matkap. 040 7532026, tekstip. (09)54953526, faksi (09) 54953517, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi.
Toimitusneuvosto: Anu Mikkola (puheenjohtaja), Päivi El Gharb, Carita Halme, Esko Jäntti, Kauko Kokkonen, Raili Karisaari (sihteeri), Tuija Wetterstrand (päätoimittaja). **Hinta:** Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen Känselförtelet ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella. **Tilaukset ja osoitteenmuutokset:** Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. (09) 5495 350, tekstip. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45. **Painopaikka:** Cityoffset, Tampere. Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi

— PÄÄKIRJOITUS —

Ohdakkeinen opintie?

Koululaiset ovat jälleen siirtyneet kesälaitumilta koulunpenkille. Joukossa on mukana kymmeniä kuulonäkövammaisia oppilaita. Suomessa opetuksessa pyritään toteuttamaan inklusion ja integraation periaatetta. Tämä tarkoittaa sitä, että erityiset oppijat ovat mukana normaaliopetuksessa. Ajatuksena tämä on hyvä: elämehän kaikki samassa yhteiskunnassa. Mutta toteutuuko tasavertainen oppiminen tällä tavoin? Otetaanko erityisten oppijoiden tarpeet riittävästi huomioon? Inklusio tai integraatio ei toteudu pelkästään niin, että siirretään erityinen oppija muiden samanikäisten joukkoon. Se vaatii koulutoimelta lisäresursseja opetuksen järjestämiseen ja fyysisen ympäristön muutostöihin sekä asenteiden ja toimintamallien tarkistamista.

Valtakunnallisen kotikuntatyön tarjoaminen mahdollisuuksin sekä viime vuosina Taso-projektin tuella Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskus on vienyt tietoa kuulonäkövammaisen oppilaan erityistarpeista kouluympäristöön. Kouluhenkilöstöä on neuvoteltu ja ohjattu. Toiminta on koettu hyväksi puolin ja toisin. Lisäksi Kuntoutumiskeskuksen työntekijät ovat usein mukana pohtimassa sitä, onko oppilaan oma lähikoulu paras ratkai-

su oppimista ja sosiaalisia suhteita ajatellen. Usein siirtyminen erityiskouluun tuo helpotusta sekä opiskelun luomiin haasteisiin että kaveripuolaan. Vaikeudet sosiaalisten suhteiden muodostamisessa voivat tuoda mukanaan kauaskantoisia ongelmia ja tulla yhteiskunnalle lopulta kalliimmaksi kuin maksusitoumus erityiskouluun.

Kuulonäkövammaisen opiskeluun liittyy erityisiä haasteita ja niistä pitää tiedottaa. Kuntoutumiskeskuksella järjestetään vuosittaisia koulutuspäiviä Usher-oppilaiden kanssa työskentelevälle kouluhenkilöstölle. Osallistujamäärä on vuosi vuodelta lisääntynyt ja asioiden pohtiminen yhdessä on mielletty erittäin hedelmälliseksi. Kuntoutumiskeskuksella on lisäksi järjestön kehittämistyön myötä perustettu työntekijätiimi, jonka vastuualueena ovat erityisesti koululaisten ja opiskelijoiden asiat.

Kaikilla näillä toimilla tähdätään siihen, että kuulonäkövammaisen opiskelijan opintie muuttuisi ohdakkeisesta vähän ruusuisemmaksi – vaikka ainahan niistä ruusuistakin piikkejä löytyy...

Tytti Kaisla
johtaja, Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskus ■

Suski nauttii lukiosta täysillä

Tuija Wetterstrand

Susanna Nurminen, eli tuttavallisemmin **Suski**, on juuri aloittanut lukion ensimmäisen luokan Mikael-koulussa Mikkeliissä. Sähköpostilla kysymyksiini vastaa harvinaisen tyytyväinen oppilas: "Tuntuu kuin lentäisin taivaassa. Olen hulluna tähän lukioon, se tuntuu aivan mahtavalta!"; Susanna hehkuttaa.

Kuva: Kalle Kiviniemi

Susanna Nurminen

Mikael-koulussa ei varsinaisesti ole omaa lukiota, vaan oppilaat tenttivät aineet yksityisesti Mikkelin Lyseol-la, mistä he saavat myös päättötodistuksensa. Mikael-koulun lukio-opetuksessa otetaan huomioon se, että kaikilla kouluun hyväksytyillä oppilaila on sen asteinen kuulovamma, kuulonäkövamma tai kielihäiriö, että se olennaisesti haittaa selviytymistä yleisessä lukiossa.

Opetus koululla tapahtuu pienryhmissä. Susannan luokalla on neljä oppilasta. Suskin lisäksi luokalla on toinen kuulonäkövammaisen, yksi on huonokuuloinen ja yksi kuuro. Tunneilla opetus on sekä viitottu että puhuttu. "Kaksi oppilaista on viittomakielisiä, joten meidän luokalla tulee ainakin käytettyä viittomakieltä", Suski tuumii.

Aina Susannan koulutie ei ole ollut yhtä ruusuinen kuin nyt. Suski kävi tavallista peruskoulua kotikaupungissaan Jyväskylässä peruskoulun kahdeksannen luokan loppuun saakka. Kuulonäkövamma vuoksi opetuksen seuraaminen oli vaikeaa, ja muut oppilaat eivät tahtoneet hyväksyä häntä joukkoonsa. Suskin äiti **Marjo Nurminen** kävi pitkän taiston kunnan kanssa saadakseen tyttärelleen maksusitoumuksen Mikael-kouluun. Sinne hän pääsi vihdoinkin peruskoulun viimeiselle luokalle, ja viihtyi heti loistavasti.

Mikael-koulu on valtion yleissivistävä erityisoppilaitos ja suoraan opetushallituksen alainen. Mikkelin ja lähiympäristön lisäksi kouluun tulee oppilaita eri puolilta Suomea. Ulkopaikkakuntalaisil-

ta vaaditaan maksusitoumus. Kauem-paa tulevat oppilaat asuvat arkipäivät koulun asuntolassa. "Asuntolassa asustelee tällä hetkellä 69 oppilasta, iältään peruskoulun seiskaluokkalaisista ylöspäin."

Lukion jälkeen Susannan haaveilee palvelukoirakouluttajan opinnoista. Vaihtoehtoina ovat myös yliopisto-opinnot. Kokemusta eläinten parissa työskentelystä hän hankkii jo nyt tekemällä vapaaehtoistyötä Mikkelin Löytöeläintalolla.

Susannan lempiaine koulussa tällä hetkellä on äidinkieli. "Olen niin hulluna kaikenlaiseen kirjoittamiseen." Sanoituksia lauluihin Suski on tehnyt jo pikkutyöstä lähtien ja muutenkin musiikki on hänelle tärkeä harrastus. Suski on päässyt toteuttamaan lahjakkuuttaan eri bändien solistina, ja tulevaisuudessa haaveissa onkin levytysso-pimus. Tällä hetkellä lukion läpivieminen on kuitenkin tavoitteista tärkein. ■

Henna on löytänyt oman alansa

Tuija Wetterstrand

Henna Huttunen kävi lukion Mikael-koulussa ja kirjoitti ylioppilaaksi keväällä 2004. Lukion jälkeen Henna suoritti liiketalouden merkonomin tutkinnon ja pyrki sen jälkeen Mikkelin ammattikorkeakouluun opiskelemaan liiketaloutta. Nyt on alkanut opintojen toinen vuosi. "Erikoistun taloushallintoon. Yritän valmistua 2,5 vuodessa, saa nähdä onnistunko", Henna kertoo.

Henna tuntee olevansa omalla alallaan. Tekstien käsittely ja numeroiden pyörittäminen ovat aina kiinnostaneet häntä. "Alan valintaan vaikutti myös, etten halunnut mitään asiakaspalvelutyötä kuuloni vuoksi. Ja olen itsekseni tekijä, joten ei ihan tiimityötä vaan myös

Kuva: Tuija Wetterstrand

Henna Huttunen

itsenäistä tekemistä." Tulevaisuuden ammatti löytynee talouspuolelta, vaihtoehtoina voisivat olla esimerkiksi kirjanpitäjä tai tilintarkastaja.

Erityskouluun

Esikoulun ja peruskoulun kolme ensimmäistä vuotta Henna kävi tavallisessa koulussa kotipaikkakunnallaan Juuassa. Neljännelle luokalle hän siirtyi Joensuuhun, Pihlajapihan kuulovammaisten kouluun. "Kävin tutustumassa uuteen kouluun kevättalvella, ja se tuntui heti mukavalta paikalta. Syksyllä kun aloitin tuntui heti helpotavalta, kun en ollutkaan ainut, joka ei kuule", Henna muistelee.

Oppilaana Henna arvelee olleensa "tavallinen", ei hirveän ahkera, mutta ei patalaiskakaan. Kouluvuosien aikana Henna mielestään oppi suvaitsevaisuutta muita ihmisiä kohtaan. "Ymmärsin oman erilaisuuteni, ja sen, että ihmisiä on monenlaisia."

Pihlajapihan koulua käydessään Henna asui kotona Juuassa, joten koulumatkaa kertyi melkoisesti. Koulumatka taittui taksilla. "Matkaa oli linnuntietä vajaa 90 kilometriä yhteen suuntaan, mutta kilometrejä tuli enemmän, koska taksi kiersi ottamassa myös muita oppilaita matkan varrella", Henna kertoo. Matkaan meni päivän aikana yhteensä kolmisen tuntia.

Lukio-opintojen ajan Henna asui viikot Mikael-koulun asuntolassa. Myös lukioajasta jäi mukavat muistot. "Erona peruskouluun sain nyt viettää vapaa-aikaa kavereiden kanssa. Kou-

lumatkan pituuden vuoksi en sitä peruskoulussa oikein kokenut, ellen mennyt kavereiden luokse yöksi".

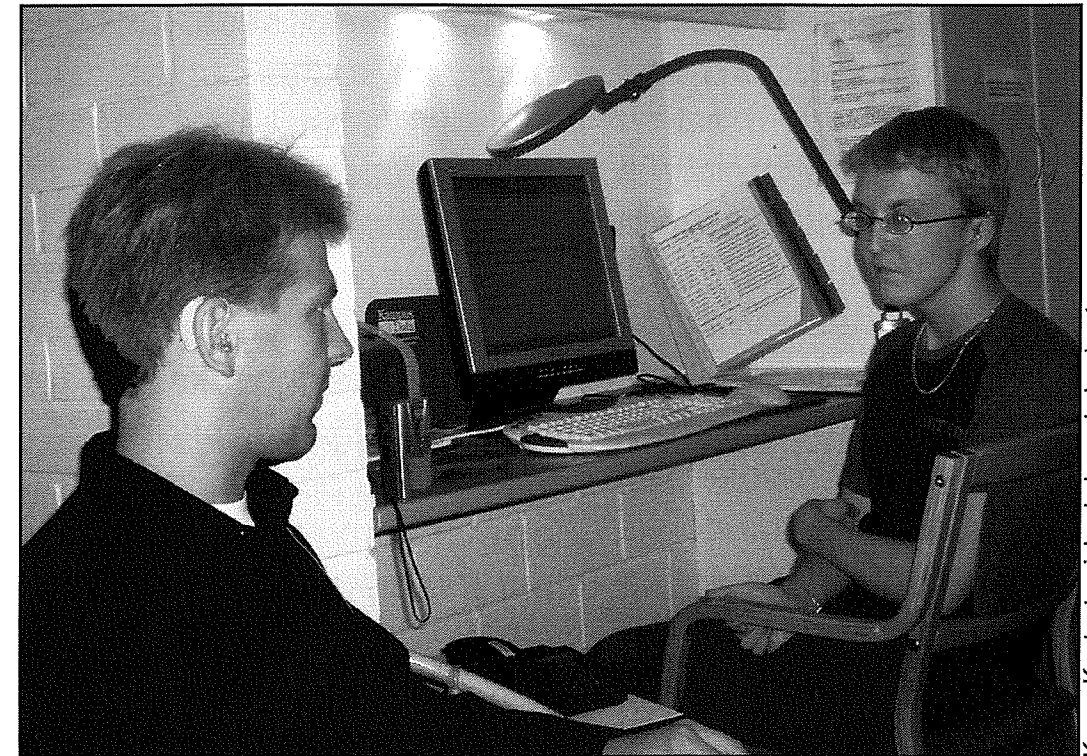
Implantti ennen lukiota

Hennan kuuloon ja näköön liittyvät ongelmat todettiin vajaan neljän vuoden iässä. Aluksi epäiltiin Usheria, mutta melko varhaisessa vaiheessa selvisi, että kuulonäkövammaisuutta aiheuttava sairaus on joku muu. Koulussa Hennaa pidettiin Usherina, ja välillä se tuntui epärealistiselta, koska muihin sairauden mukana tuomiin ongelmiin, kuten tasa-painovaikeuksiin, ei kiinnitetty tarpeeksi huomiota. "Muistan kerran, kuinka koulun retkellä maastossa oli tasoeroja ja yritin hakea tukea, mutta opettaja vain hoputti jatkamaan."

Implantin Henna sai juuri ennen lukiota. Implantti leikattiin 2-3 viikkoa ennen lukion alkua ja aktivoinnin vuoksi Henna joutui olemaan myöhemmin viikon pois koulusta, mutta niin alkuvaiheessa se ei vielä opintoja haitannut.

Ammattikorkeassa Henna kertoo viihtyneensä tosi hyvin. Sekä opettajat että oma luokka ovat suhtautuneet hänen mielestään todella hyvin kuulovammaan. Kirjoitustulkki on oppitunneilla välttämätön kuulemisen tukena. "Pitkän kesäloman jälkeen oikein odotin että koulu taas alkaa. Ainakin toiseksi intoa riittää!", Henna iloitsee. ■

Vammaisten oikeudet ovat Rikun sydäntä lähellä

Eetu Seppänen haastattelee Riku Virtasta.

Eetu Seppänen

Riku Virtanen, 26, on kuudennen vuoden oikeustieteen opiskelija Turun yliopistossa. Hän valmistuu pian oikeustieteen kandidaatiksi. Sen jälkeen toiveissa on löytää työpaikka, missä voi edistää vammaisten ihmisten oikeuksia. Työkokemusta Rikulle on jo kertynyt lukuisista kesätyöpaikoista. Ennen yliopisto-opintoja Riku työskenteli useaan otteeseen Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa Tampereella. Opiskeluaikana hän on työskennellyt ihmisoikeusjärjestö

Kynnys ry:ssä, Valtakunnallisessa vammaisneuvostossa ja Näkövammaisten keskusliitossa. Vammaisneuvostossa Riku teki selvitystä yhdenvertaisuuslakiin liittyen. Näkövammaisten Keskusliitolle hän on tehnyt oppaan valittamisesta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen.

Vammaisten ihmisten oikeudet ja yleensä vammaisiin liittyvät asiat ovat Rikun sydäntä lähellä. "Vammaisuudella tarkoitan sellaista teemaa,

että yhteiskunta on rakennettu tietynlaisille ihmisille. Kaikki jotka eivät sovi siihen yhteiskuntaan jostakin syystä ovat siksi vammaisia”, Riku muotoilee. Uusin kiinnostuksen kohde liittyy vammaisten kehitysyhteistyöhön, jonka tiimoilta hän on tehnyt yhden matkan Intiaan.

Oikeustieteen ja kehitysyhteistyön lisäksi Rikun harrastuksiin kuuluvat shakki ja tietokone. Shakkia Riku on harrastanut 10 vuotta, tosin viime aikoina vähän vähemmän. Hän on kuurosokeiden shakkikerhon vetäjä. Riku on voittanut shakin kuurosokeiden Suomen mestaruuden useita kertoja ja hallussa on myös pohjoismainen kuurosokeiden mestaruus, hopea ja kolmas sija. Tietokone on Rikulle tärkeä ennen kaikkea tiedonsaantikanavana.

Suomen Kuurosokeat ry:n jäsen Riku on ollut vuodesta 1995. Kevät- ja syyskokouksissa hän on käynyt ahkerasti, nuorten toiminnassa hän oli mukana vuosina 1997 - 2005. Pohjoismaisilla nuorten leireillä hän ehti kiertää kaikki pohjoismaat, ja Riku oli nuorten ryhmän vetäjänä joka kerta. Viime syyskokouksessa Kajaanissa Riku valittiin yhdistyksen hallitukseen asiantuntijajäseneksi. Jatkopesti riippuu siitä, valitseeko jäsenistö hänet uudelleen Tampereen syyskokouksessa. Asiantuntijajäsenen kausi on aina yksi vuosi. Riku toimii aktiivisesti myös Kynnys ry:ssä.

Suhtautuminen vammaisuuteen vaihtelee

Riku kävi peruskoulun Tampereen kuulovammaisten koulussa. Ylioppilaaksi hän kirjoitti vuonna 2001 Tampereen klassillisesta lukiosta. Se oli normaali koulu, jossa ei ollut muita vammaisia opiskelijoita. Koulunkäyntiä helpottivat tulkki ja koulunkäyntiavustaja sekä pistekirjat. Yliopistossa Rikulla on apuna tulkki, jonka kanssa hän käyttää luennoilla kirjoitustulkausta pistekirjoituksella. Tenteissä Riku käyttää tietokonetta. Kirjoja Riku lukee pääasiassa lukutelevisi-
on avulla, mutta hän on myös käyttänyt Celia – näkövammaisten kirjaston elektronisia kirjoja.

Riku käyttää pääsääntöisesti kirjoitus- ja viittomakielen tulkkausta. Kirjoitustulkausta hän käyttää ryhmätilanteissa ja parikeskusteluissa. Ihmiset suhtautuvat Rikun mielestä asiallisesti tulkin käyttöön, mitä nyt joskus tulkkiin kiinnitetään liikaa huomiota.

Myös vammaisuuteen suhtaudutaan Rikun mukaan nykyisin yleensä asiallisesti. Tosin joskus ihmiset jännittävät vammaisen ihmisen kanssa toimimista niin, että seuraukset saattavat olla jopa koomisia. Riku viittaa tapaukseen, jossa sokea kysyy poliisilta tietä ja poliisi alkaa selittää asiaa opaskoiralle. Joskus Riku sanoo törmäävänsä sellaiseen ilmiöön,

että kuurosokeita pidetään sankareina, kun he tekevät jonkun ihan taval-
lisen asian. Riku sanoo kuitenkin hyvän asenteen loppuvan, kun tulee rahasta kyse. “Vammaisia ihmisiä pidetään usein rasitteena ja se on hyvin ikävää, koska moni vammai-
nen on alun perin terve ja he halusivat olla normaaleja.” Maailmalla liikkuessaan Riku on huomannut, että asennoituminen vammaisuuteen

vaihtelee paljon. “Monissa paikoissa vammaisuuteen suhtaudutaan avoimesti ja sitä ei tarvitse peitellä.”

Riku haluaa korostaa omatoimisuuden tärkeyttä. “Vammaisen opiskelijan on pakko olla omatoiminen”, Riku painottaa. “Monista asioista on huolehdittava itse. Esimerkiksi jotain erityisjärjestelyjä pitää muistaa itse pyytää, vaikka niistä olisi etukäteen sovittu.” ■

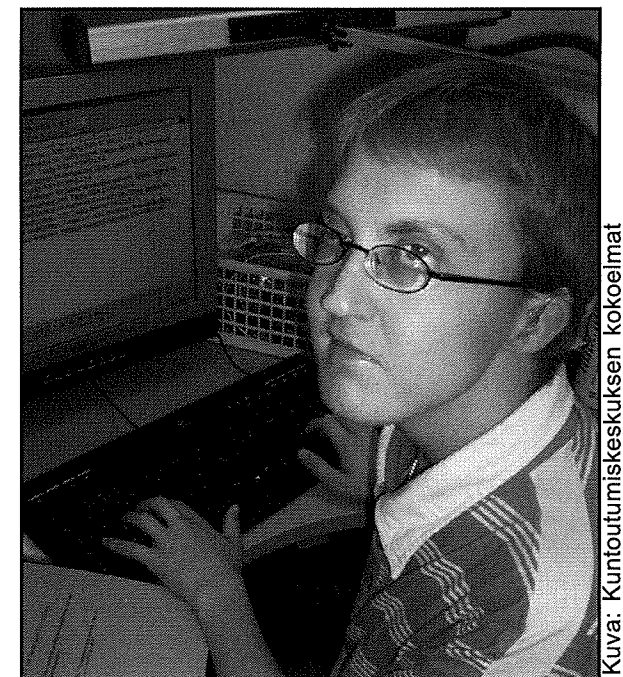
Kesätöissä Kuntoutumiskeskuksessa

Eetu Seppänen

Nimeni on **Eetu Seppänen** ja asun Kajaanissa. Kirjoitin keväällä ylioppilaaksi Kajaanin lukiosta. Paras arvosana, magna cum laude, tuli englannista. Syksyllä aloitin tietojenkäsittelyn opiskelun Kajaanin ammattikorkeakoulussa. Hain myös Jyväskylän yliopistoon opiskelemaan englantia, mutten päässyt sinne. Ensi keväänä päätän, että yritänkö uudelleen.

Kuluneena kesänä olin kesätöissä kahdessa paikassa: heinäkuussa seurakunnan hommissa hautausmaalla ja elokuun kaksi ensimmäistä viikkoa Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskuksessa Jyväskylässä.

Saavuin Kuntoutumiskeskukselle

Eetu Seppänen

sunnuntaina 29. heinäkuuta ja työt aloitin seuraavana päivänä. Saapuessani taloon paikka oli aivan täynnä kesäkurssille tulleita nuoria, joten minut majoitettiin käytävän päätyhuo-

neeseen, joka normaalisti on oleskelu- tai palaveritila.

Maanantaina ja tiistaina listasin ruokailuhuoneen kirjojen julkaisutietoja tietokoneelle, josta **Sanna Tuomaa-la** lisäsi niiden tiedot kirjastojärjestelmään. Sanna tuli Jyväskylään Helsingistä pariksi päiväksi juuri noiden kirjojen takia. Heti maanantaina työni sai vähän takapakkia kun tietokone hävitti tiedoston, jolla kirjalista oli. Sen jälkeen tallensin muistitikulle useammin kaiken tekemäni. Kun ruokailuhuoneen kirjat oli käyty läpi, kävimme yhdessä Sannan kanssa läpi yläkerran päätyhuoneen kirjoja. Niitä ei lisätty kirjastojärjestelmään.

Torstaina leiriläiset olivat laivaretkellä, joten minulla oli rauhallista aikaa haastatella Kuntoutumiskeskukseen tullutta **Riku Virtasta**. Kyselin kaikenlaista hänen opinnoistaan, toiminnastaan eri järjestöissä ja monista muistakin asioista. Haastattelu alkoi edetä loppua kohden paremmin, kun aloin esittää kysymyksiä, joita en ollut suunnitellut etukäteen. Nauhoitin haastattelun ja perjantaina kirjoitin nauhoitusta koneelle, jotta haastattelu olisi helpompi jäsenellä kunnon artikkeliksi.

Toisella viikolla Kuntoutumiskeskuksessa ei ollut mitään kurssia. Kurssi päättyi lauantaina ja työntekijät tulivat takaisin töihin maanantaina, jo-

ten viikonloppuna olin yksin. Aloitin työviikon kirjoittamalla artikkelia Riku Virtasen haastattelusta. Jatkoin kirjoittamista tiistai-iltapäivällä ja keskiviikkoamuna.

Tiistaina maalasin aita Kuntoutumiskeskuksen pääoven edessä **Katja Kelanderin** kanssa. Katja tuli elokuussa kolmeksi kuukaudeksi töihin Kuntoutumiskeskukseen. Aurinko paistoi kuumasti, joten hiki nousi pintaan maalatessa. Juodakin piti monen kertaan. Hommasta kuitenkin suoriuduttiin. Keskiviikkona sitten siirryimme maalaamaan pöytiä takapihalle. Vaatteet sotkeutuivat maaliin. Onneksi ne olivat vanhat ja huonot muutenkin. Torstaina kirjoitin tämän artikkelin kesätöistä ja perjantaina jatkoin kirjojen luetteloimista kirjoittamalla julkaisutiedot yläkerran työhuoneiden kirjoista.

Työaikani oli kahdeksasta kolmeen, joten illat olivat vapaat. Ensimmäisellä viikolla osallistuin iltaisin kurssille. Esimerkiksi maanantaina oli levyraati ja perjantaina karaokeilta. Torstai-iltana katsoimme dvd:ltä elokuvan Harry Potter ja liekehtivä pikari. Viikonloppuna olin Kuntoutumiskeskusella yksin, joten kävin ulkona, olin tietokoneella netissä ja katsoin yhden elokuvan. Toisen työviikon illat vietin melko samalla tavalla: istumalla koneella, lukemalla tai katsomalla televisiota. ■

Erilaisia peruskouluja

Tuija Wetterstrand

Suomessa on sekä valtion että kunnan ylläpitämiä erityiskouluja peruskouluopetusta varten. Valtion erityiskouluista kaksi on nimenomaan näkövammaisille ja kolme kuulovammaisille tai kuuroille suunnattuja. Näkövammaisten erityiskouluja ovat Jyväskylän Näkövammaisten koulu ja Svenska Skolan för Synskadade Helsingissä. Huonokuuloisten ja kuurojen opetukseen ovat keskittyneet Haukarannan koulu Jyväskylässä, Mikael-koulu Mikkeliissä ja Tervaväylän koulun Merikartanon yksikkö Oulussa. Kaikissa näissä kouluissa on myös kuulonäkövammaisia oppilaita.

Kunnallisia, erityisesti näkövammaisille suunnattuja kouluja ei Suomessa ole. Jotkut tavallisissa peruskouluissa opiskelevat näkövammaiset oppilaat käyvät eripituisilla integraatiojaksoilla Jyväskylän Näkövammaisten koululla. Kuuroille ja huonokuuloisille suunnattuja kunnallisia peruskouluja on ympäri Suomea, mm. Albertin koulu Helsingissä, C.O Malmin koulu Turussa, Pihjapihan koulu Joensuussa, Tampereen kuulovammaisten koulu, Hakalan erityiskoulu

Hyvinkäällä, Kaikuharjun koulu Lahdessa, Killisen koulu Kuopiossa, Kymenlaakson koulu Anjalankoskella, Seinäjoen kuulovammaisten koulu ja Opintien koulu Lappeenrannassa. Näissä kaikissa viittomakielellä on tärkeä sija opetuksessa. Oppilaita otetaan yli kuntarajojen.

Johtaja **Tytti Kaisla** Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskuksesta kertoo, että peruskouluissa opiskelee tällä hetkellä arviolta viitisenkymmentä kuulonäkövammaista oppilasta. Heistä parikymmentä opiskelee erityisoppilaitoksissa, loput integroituna tavallisissa luokissa.

Jatko-opinnot

Erityiskouluista lukio-opetusta antaa vain Mikael-koulu Mikkeliissä. Peruskoulun tai lukion jälkeen jatko-opintopaikka voi olla valtion ammatillinen erityisoppilaitos, joita on Suomessa tällä hetkellä viisi. Niistä Arlainstituutti Espoossa huomioi erityisesti näkövammaiset opiskelijat. AURA-instituutissa Turussa on opetusta mm. kuuroille ja huonokuuloisille. ■

Tulossa ensi vuoden elokuussa:

Kuurosokeiden kulttuuriviikko 2008

Ensi vuonna elokuun viimeisellä viikolla, 25.-31.8.2008, vietetään kuurosokeiden kulttuuriviikkoa. Silloin järjestetään kulttuurileiri ja sen päätteeksi kulttuuritapahtuma, paikkana Onnela Tuusulassa.

Leirillä on tarjolla viisi kulttuuriaiheista työpajaa ja liikuntaretki, lisäksi tutustutaan valtakunnallisten kerhojen toimintaan, nähdään kuurosokeiden tekemää taidetta ja äänestetään koskettavinta veistosta. Kulttuuritapahtumassa lauantaina 30.8. on kuurosokeiden esityksiä. Silloin julkistetaan myös voittajatyöt sekä toimitusneuvoston valitsema kulttuuristipendin saaja.

Osallistu kilpailuun!

Kulttuuriviikolla on esillä kuurosokeiden taidetta. Työt osallistuvat kilpailuun. Raati arvioi työt etukäteen ja voittajat julistetaan kulttuuritapahtumassa. Kilpailuun osallistuvat työt pitää lähettää lirikseen, yhdistyksen keskustuimistolle toukokuun 2008 loppuun mennessä. Taideteoksia voivat lähettää sekä yksilöt että ryhmät. Sekä yksilö- että ryhmätöille on

viisi eri kilpailusarjaa: valokuvaus, maalaus, veistos, käsityöt ja kirjallisuus. Kilpailun teemana on kosketus.

Nyt on jokaisen kuurosokean aika alkaa valmistella omaa kilpailutyötä tai muodostaa ryhmä, joka tekee työn yhdessä. Ryhmä voi olla vapaasti muodostettu tai sitten työ voidaan tehdä yhdessä kerhossa tai päivätoiminnassa. Yksi henkilö voi osallistua kilpailuun sekä omalla henkilökohtaisella työllä että ryhmätyöllä. Jokaista sarjaa kohti hyväksytään yksi työ henkilöä tai ryhmää kohden. Syksy ja talvi on luovuuden aikaa!

Valmistele ohjelmaa!

Sekä aluekerhoilta että yksittäisiltä kuurosokeilta toivotaan esityksiä lauantain kulttuuritapahtumaa varten. Yksi esitys saa kestää korkeintaan kymmenen minuuttia. Esitysehdotukset täytyy ilmoittaa **Anita Palolle** tai **Heikki Majavalle** tämän vuoden loppuun mennessä. Ehdotusten pohjalta hyväksytään esitykset neljältä aluekerholta ja korkeintaan neljältä yksityishenkilöltä.

Tarkempi ohjelma tulossa!

Kulttuuriviikko avataan virallisesti liriksessä maanantai-aamuna 25.8.2007. Samalla avataan virallisesti myös Koskettava veistos näyttely Näkövammaismuseossa.

Maanantaina aamupäivällä tutustutaan lirikseen ja keskustuimiston tiloihin. Näkövammaismuseossa kannattaa äänestää parasta veistosta. Lounaan jälkeen on bussikuljetus suoraan Onnelaan, missä jakaannutaan työpajoihin ja aloitetaan kulttuurin tekeminen itse.

Leirille otetaan rajoitettu määrä osallistujia. Tarkempi osallistujamäärä tarkentuu syksyn aikana, samoin leirimaksusta ilmoitetaan myöhemmin. Kulttuuritapahtumaan voivat osallistua kaikki halukkaat, mutta siihenkin vaaditaan ennakoilmoittautuminen. Leiriläisille sekä kulttuuritapahtumaan osallistuville on varattu majoitustilaa Onnelasta ja läheisestä Hotelli Krapista.

Kulttuuriviikko 2008 valmistelutyöryhmään kuuluvat: Kai Leinonen, Heikki Majava, Anita Palo ja Tuija Wetterstrand. Työryhmän jäsenet vastaavat mielellään kysymyksiin. ■

Pääskyt

Elvi Turunen

Pienet linnut, ihanat mustasiivet, taas kerran jätitte meidän maan. Tämä Suomi on kaunis, vielä ihmeen lämmin.

Miksette viihtyneet kauemmin?

Kun kevätkielot ja vuokot kukkii, tuuli keväisen viestin tuo.

Te jälleen lennätte tänne Suomeen. Kun vain jaksaisimme odottaa! ■

Muuttolinnut

Elvi Turunen

Taas lentää muuttolinnut etelään päin. En niitä seurata voi, jään tänne yksinän. Vain ajatukseni lentää kaukomaihin, luo ystävään.

Viekää terveiseni, muuttolintuset! ■

Kuurosokeiden perhe- ja lomaleiri

Paula ja Janika Valminen

Kun nyt olemme menossa kohti syksyä, on mukava muistella viime kesän tapahtumia. Otan avukseni tyttäreni **Janikan** ja kerromme teille Perhe- ja lomaleiristä, joka pidettiin Villingissä 16. - 20.7.2007.

Aurinkoisena maanantai-aamuna lähdimme junalla kohti Helsinkiä, jossa leirin vetäjä **Sanna Tuomaala** oli vastaanottamassa leirille tulijoita. Odottelimme vielä viimeiset junalla saapuvat ja jatkoimme porukalla Jollaksen venelaiturille, josta oli 10 minuutin venematka Villinkiin. Kun saimme tukevaa maata jalkojemme alle, tulivat lomakodin emäntä **Päivi** ja vapaa-ajan ohjaaja **Juhana** toivottamaan meidät tervetulleiksi ja kehottivat käymään ruokapöytään.

Kati, toinen leirin vetäjistä huolehti avaimet majoitustiloihin. Ne olivat meille jo entuudestaan tutut, joten tavarat löysivät nopeasti paikkansa ja pienen levon jälkeen lähdimme tutustumaan muihin leiriläisiin. Meitä olikin mukavan kokoinen joukko, parisenkymmentä leiriläistä, mukana viisi lasta ja lisäksi tulkit sekä avustajat. Ensimmäiseksi meille esittäytyi loma-

Leirillä myös askarreltiin. Lisää kuvia perhe- ja lomaleiristä lehden takakannessa s. 20. Kaikki Villingin kuvat ovat Sanna Tuomaalan kuvakoelmista.

kodin henkilökunta kokonaisuudessaan. Saimme tietoa "talon tavoista", majoituksesta sekä ympäristöstä. Loppupäivä kului saunoen, uiden ja rentouttavasti rupertellen.

Tiistaina aamutoimien, vapaan ohjelman ja lounaan jälkeen lähdimme bussilla Espooseen. Menimme Isoon Omenaan, suureen kauppakeskukseen. Janika kertoi, että siellä on ainakin kaksisataa kauppaa, joista parhaimpia olivat vaatekaupat. Jokainen sai omaa tahtiaan tutustua kauppoihin ja tehdä ostoksia. Helteen helliesä palasimme päivälliseksi takaisin

Villinkiin. Itä kului leppoisasti pelailen ja seurustellen. Taisipa joku käväistä uimassakin.

Keskiviikkona kokoonnuimme aamupalan jälkeen askartelemaan. Saimme kokeilla kankaanpainantaa kasseihin. Jotkut olivat edellispäivän kauppareissulla hankkineet t-paidan, joka nyt sai itse luodun somisteen. Myös "pyykkipoikaperhosa" tehtiin kotiin viemisiksi. Lounaan jälkeen oli vuorossa vaellus metsän halki myrskykallioille. Menomatalla Juhana kertoi saaren ja rakennusten historiasta. Metsäpolulta ei kiveä ja puunjuurta puuttunut, mutta perille päästyämme meidät palkittiin maistuvilla pullakahveilla ja korkealta kalliolta avautuvalla upealla merimaisemalla.

Tässä vaiheessa on ihan pakko kehua leiriläisten reippautta, sillä ikäjakama oli 6-vuotiaasta yli 80-vuotiaaseen!! Uskaliaimmat saivat Juhanan ja oppaidensa avustuksella laskeutua kalliolta alas meren äärelle, jossa aallot pärskien ottivat heidät vastaan.

Vapaa-aika kului leppoisasti rentoutuen ja seurustellen leiriläisten kanssa. Lapset viihtyivät keskenään ja Janika innostui onkimaankin saatuaan kalakaverin. Tämä kaveri osoitautui pieneksi herrasmieheksi, niin taitavasti sujui saaliiksi saatujen ahvenien ja särkien perkaus. Kalasaalis paistettiin rantagrillissä ja niin hyvää

se oli, ettei sieltä maistiaisia herunut! Torstaina olikin edessä leirin kohokohta, niin isojen kuin pientenkin mielestä: retki Linnanmäen huvipuistoon ja Sea Lifeen. Tässä vaiheessa joukko jakaantui. Osa lähti tutustumaan Sea Lifen suurissa akvaarioissa uiskenteleviin meren eläviin, kuten rauskuihin, piraijoihin ja muihin harvinaisuuksiin. Suurin osa porukastamme suunnisti huvipuistoon. Siellä riitti menoa! Oli Kirnua, Vekkulaa, törmäilyautoja ja jos jonkinmoista vempainta! Toinen allekirjoittaneista uskalsi mennä kummitusjunaankin maailmanpyörän ja maisemajunan lisäksi. Väkeä oli kauniin sään ansiosta paljon ja kaikilla oli hauskaa. Ja mitä olisi Linnanmäki ilman hattaraa, tuota äitien tahmeaa kauhua!

Viimeinen ilta kuluikin illanvieton merkeissä. Tyttöjen järjestämän ohjelman jälkeen oli yllätysarpajaisten vuoro. Palkintoja oli paljon, mutta niin siinä kävi, että valitsin ne tyhjät arvat!

Kaikki hauska loppuu aikanaan ja perjantaiaamuna olikin jäljellä enää loppukommentit ja haikeat hyvästit. Yhtään miinusmerkkistä palautetta ei tullut, niin mukavaa kaikilla oli ollut. Olimmehan kuin yhtä suurta perhettä!

Kiitokset vielä leirin vetäjille ja kaikille mukana olleille. Hyvän syksyn toivotukset kaikille Tuntosarven lukijoille!■

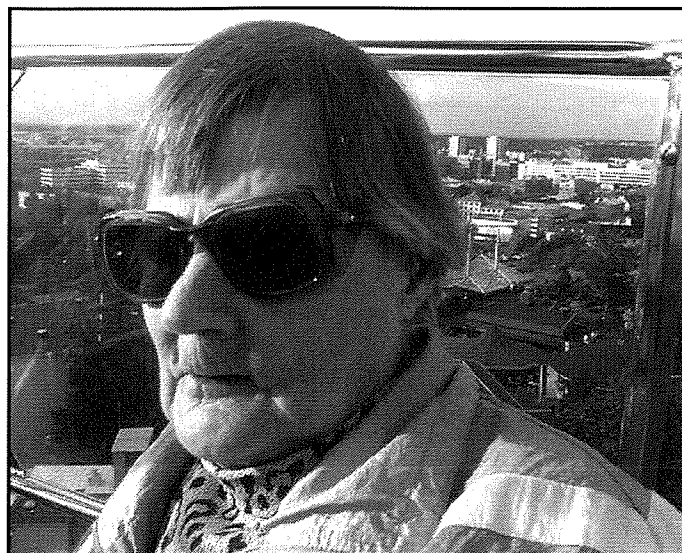
Liikunta pitää Toinin virkeänä

Raili Karisaari

Toini Kiuru, 76, kävi elokuussa verestämässä muistojaan Helsingin Linnanmäellä. Tällä kertaa hän jätti pyörivät härvelit väliin ja nousi Rinkelillä yläilmoihin ihailemaan maisemia. "Sieltä ylhäältä on huikea näköala yli Helsingin", Toini toteaa.

Toini kertoo, että nuorempana hän kävi usein Linnanmäellä ja meni joka kerta kaikki laitteet läpi. Nyt hän ei silmänpaineen takia voi mennä pyöriviin laitteisiin. "Käyn silti Linnanmäellä ainakin kerran kesässä, vaikka vain syömässä hattaroita ja katsele-massa ihmisiä", Toini sanoo.

Toini on aina ollut aktiivinen liikunnan harrastaja. Hänelle tuttuja lajeja ovat muun muassa uinti, luistelu, rullaluistelu ja sauvakävely. Rullaluistimet hän kertoo jättäneensä jo naulaan. Jäällä hän luistelee vielä joka talvi, mutta näön heikkenemisen vuoksi luistelu ei enää tahdo onnistua ilman avustajaa. Uintia Toini sanoo harrastaneensa lapsesta asti. Viimesyksyisen silmäleikkauksen jälkeen uiminen kiellettiin, mutta tänä syksynä hän aikoo taas aloittaa säännölliset uimahallissa käynnit. Tavoitteena on

Toini Kiuru katselee Helsinkiä Linnanmäen Rinkelissä.

ainakin kerran viikossa uida kilometrin verran.

Toini pitää hyvää huolta kunnostaan ja liikkuu vieläkin ahkerasti, vaikka näkö on huonontunut. Hän kertoo kävelevänsä päivittäin noin 4 kilometriä. "Usein kävelen Töölönlahden ympäri. Aikaisemmin kävelin kävely-sauvojen kanssa, nyt täytyy käyttää valkoista keppiä. Kävelylenkin päälle hypin vielä hyppynarulla muutaman minuutin. Se on hyvää jumppaa", Toini kertoo.

"Kuntoliikunta on tärkeää tällaiselle ikäihmiselle", hän toteaa ja heläyttää iloisen naurun. ■

Viisi kysymystä

Koonnut Aatos Ahonen

1. Kuinka painava on Suomessa kalastettu suurin merilohi?
2. Mikä on Suomen yleisin kala?
3. Kuinka suuri on Suomessa saatu suurin ahven?
4. Mikä kala on myös käsityöläinen?
5. Kalastetaanko perhokalastuksessa perhoja?

Vastaukset:

1. 43 kg (Saatiin Tornionjoesta 1904 <http://www.vapaa-ajankalastaja.fi>)
2. Ahven
3. 3,6 kg (Saatiin Pyhäjärvestä 1941)
4. Suutari
5. Ei, vaan kalastetaan tehdyillä perhojäljitelmillä. ■

Rakkaudesta Norjaan

Martti Pääkkönen

Euroopan kuurosokeiden kymmenes lomaleiri pidettiin Norjassa Kristiansandissa 6. - 12.8.2007.

Leirillä oli osanottajia kaikkiaan yhdestätoista eri maasta ja kuurosokeita leiriläisiä oli yhteensä 34. Allekirjoittanut Suomesta yhdessä **Anita Palon** kanssa. Osanottajista vanhin oli yli 80-vuotias. Leiri oli hyvin antoisaa monella tavoin. Teimme muun muassa kaksi retkeä merelle. Niistä toinen oli kalastusretki. Illan hämyssä kalastusretken saalis grillattiin ja maisteltiin ja todettiin, että "kyllä makrilli kalasta käy".

Mutta minulle ehkä kaikkein antoisin oli retki Sögnen vanhaan kirkkoon ja pappilaan. Sögnen kirkko on rakennettu vuonna 1640. Se on hyvin pieni, tänäkin päivänä sinne mahtuu vain noin 300 seurakuntalaista. Alkuaan kirkko oli vain muutamalle kymmenelle ihmiselle. Kirkko tänään, niin kuin silloinkin, on kalusteiltaan alkuperäinen, ja äärimmäisen kodikas Herran huone. Minäkin, vaikka epäilijä olen, voisin kuvitella ottavani ilolla vastaan

pyhän ehtoollisen tuon hiljaisen kau-
neuden keskellä. Näin koin tuon ta-
vattoman rauhallisen kauniin kirkko-
salin tunnelman.

Mielenkiintoista oli kuulla kaksi tari-
naa Sögnen seurakunnan kirkkoher-
roista. Eräs heistä oli äärimmäisen
ankara sananjulistaja. Hän moitti seu-
rakuntalaisia siitä, etteivät nämä
kuunnelleet hänen saarnaansa, vaan
katselivat apostolien kuvia seinillä ja
urkulehterin kaideseinämällä. Tuo
kirkkoherra maalautti kirkon har-
maaksi kahteen kertaan peittäääk-
seen nuo pyhimysten kuvat. Kuvat
ilmeisesti unohtuivatkin osin, kunnes
viimeisimmässä korjauksessa muu-
tama vuosi sitten niitä löydettiin, ja
kirkko restauroitiin alkuperäiseen
asuunsa. Tämän päivän ihmisen on
vaikea ymmärtää mainittua kirkkoher-
raa, koska niin Suomessa, kuin Nor-
jassakin, rahvas ei osannut lukea,
vaan Raamattu puhutteli heitä kuvi-
en kautta.

Toinen kirkkoherra oli aivan erilainen.
Hän oli äärimmäisen hyväsydäminen
seurakuntansa köyhille, ja auttoi heitä
kaikin tavoin. Tämä kirkkoherra oli
norjalaisen Nobel-kirjailija **Björn-
stjerne Björnsonin** isä. Tämä isä
vihki poikansa Sögnen kirkossa
vuonna 1858.

Pappila, jossa kirjailija asui usein
isänsä vieraana, oli vanha kaunis ra-

kennus, jossa nykyään toimii maata-
lousoppilaitos, ja Sögnen kunnan kult-
tuurikeskus. Kulttuurikeskuksen lähei-
syydessä on kirjailijan rintakuva, ja
siinä teksti: "Ja, vi elsker dette lan-
det". Nuo sanat ovat Norjan kansal-
lislaulun ensisäkeet ja kertovat rak-
kaudesta Norjaan. Olen lähes päivit-
täin matkan jälkeen muistellut niin kirk-
koa kuin pappilaakin, ja kaikkea siel-
lä näkemääni.

Norjalaiset isäntämme olivat tavat-
toman ystävällisiä ja järjestelyt oli
hyvin hoidettu. Ruoka oli parasta,
mitä toivoa saattoi. Isäntämme valit-
tivat kyllä, että heillä on ollut huonot
ilmat. Ilmeisesti me suomalaiset
veimme auringon Norjaan ainakin sik-
si viikoksi.

Toivoisinpa, että me suomalaiset
kuurosokeat ottaisimme runsaslukui-
semmin osaa tälle lomaviikolle, joka
vuosittain pidetään Euroopan eri
maissa. Seuraava lomaleiri on Un-
karissa, Sopronissa 4.-10.8.2008.■

*Ylimpänä ryhmäkuva. Ylh. vas.
jutun kirjoittaja Martti Pääkkönen
ja Anita Palo taustallaan kaunis
norjalainen maisema. Ylh. oi-
kealla grillataan makrillia. Alh.
oik. Sögnen kirkko. Kuvat: Anita
Palon kuvakokoelmat.*